

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА
імені В. М. КОРЕЦЬКОГО

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України
академік НАН України

Ю. С. Шемшученко
2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Актуальні проблеми модернізації політичної системи України»
підготовки здобувачів вищої освіти
на третьому(освітньо-науковому) рівні

на здобуття ступеня: **доктор філософії (PhD)**

за спеціальністю: **081 – Право**

галузі знань: **08 – Право**

Розглянуто та затверджено
на засіданні Вченої ради
Інституту
від «19» 10 2020 року
протокол № 7

КИЇВ – 2020

Розробники:

Горбатенко В. П., доктор політичних наук, професор

Кукуруз О. В., кандидат політичних наук

Затверджено на засіданні відділу правових проблем політології
протокол № 6 від «20» листопада 2020 р.

Завідувач відділу І. О. Кресіна

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
Повна офіційна назва наукової установи	Інститут держави і права імені В. М. Корецького Національної академії наук України
Повна назва навчальної дисципліни	Актуальні проблеми модернізації політичної системи України
Повна назва структурного підрозділу	відділ правових проблем політології
Викладач	Горбатенко В. П., д.політ.н., проф.;
Рівень вищої освіти	НРК України – 8 рівень, FQ-EHEA – третій цикл, EQF-LLL – 8 рівень
Форма навчання	денна/заочна
Передумови для вивчення дисципліни	наявність освітнього ступеня магістр (ОКР-спеціаліст)
Рік, та семестр вивчення навчальної дисципліни	3-й рік підготовки, 5 семестр
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Місце навчальної дисципліни в освітньо-науковій програмі	вибірковий компонент ОНП, цикл – професійної підготовки, (ВК-17)
Обсяг навчальної дисципліни	1 кредит ЄКТС/30 год., у тому числі, аудиторних занять: лекції – 12 год, семінарські заняття – 8 год. Самостійна робота – 10 год.
Форма поточного та підсумкового контролю	залік
Інструменти, обладнання та програмне забезпечення	Опорний конспект лекцій, підручники, посібники, наукові статті, інтернет-ресурси
Електронна адреса відділу/ номер телефону	polit@ln.ua +38 044 279 73 96

2. Мета навчальної дисципліни: надати аспірантам знання про особливості модернізації політичної системи незалежної України. Розкрити цю тематику через взаємодію держави і громадянського суспільства в умовах європейської інтеграції та зовнішніх викликів. Показати необхідність узгодження політичних і правових механізмів у процесі модернізації політичної системи.

3. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни:

- 1) знання розвитку ідей щодо політичних систем та модернізації, отримані з курсу «Історія політичних і правових учень»; знання понятійно-категоріального апарату юридичної і політичної наук отримані в результаті вивчення дисциплін «Теорія права», «Конституційне право», «Політологія»; знання структури та методів наукового дослідження, отримані з дисципліни «Методологія та організація юридичних наукових досліджень»;
- 2) уміння збирати, обробляти та узагальнювати правовий і політологічний матеріал;
- 3) володіння навичками аналізу функціонування політичних інститутів.

4. Анотація навчальної дисципліни.

При вивченні дисципліни «Актуальні проблеми модернізації політичної системи України» досліджуються світовий досвід модернізації політичних систем, специфіка і основні етапи модернізації політичної системи незалежної України. Висвітлюється взаємодія держави і громадянського суспільства в умовах європейської інтеграції України та зовнішніх викликів для українського суспільства. Всебічно обґрунтовуються потреби і можливості узгодження політичних і правових механізмів модернізації інститутів політичної системи.

5. Завдання (навчальні цілі) дисципліни: ознайомлення з науковими підходами до розуміння процесу модернізації; визначення виду модернізації політичної системи незалежної України; вивчення структури політичної системи; аналізування інститутів політичної системи України в контексті європейської інтеграції і зовнішніх викликів; з'ясування ролі держави у забезпеченні потреб та інтересів суспільства; вивчення правових форм участі громадян в управлінні суспільними справами; з'ясування значення виборчої системи для модернізації політичної системи.

6. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1 - знати; 2 - вміти; 3 - комунікація; 4 - автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1.	<i>Знати:</i> поняття «політична система», основні складові політичної системи; теорії і різновиди соціальних модернізацій	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, модульна контрольна робота</i>	10%
1.2.	<i>Знати:</i> концепції й моделі взаємодії політики і права, необхідні для успішної модернізації, основні характеристики модернізації політичної системи незалежної України	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, модульна контрольна робота</i>	5%
1.3.	<i>Знати:</i> функціональні можливості держави у забезпеченні потреб та інтересів суспільства, правові форми участі громадян в управлінні суспільними справами, роль демократичних виборів у процесі модернізації політичної системи	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, модульна контрольна робота</i>	5%

1.4.	<i>Знати:</i> особливості реформування інститутів і механізмів політичної системи України в умовах європейської інтеграції і зовнішніх викликів	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, модульна контрольна робота</i>	5%
2.1.	<i>Вміти</i> визначати основні етапи модернізації політичної системи, аналізувати її інститути під кутом зору виконання їх функцій	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, модульна контрольна робота</i>	10%
2.2.	<i>Вміти</i> виявляти ключові напрями реформування держави у відповідь на внутрішні потреби та зовнішні виклики, рівень впливу громадян на політичні рішення влади	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, модульна контрольна робота</i>	5%
2.3.	<i>Вміти</i> розробляти практичні рекомендації щодо покращення взаємодії держави і громадянського суспільства	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, модульна контрольна робота</i>	5%
2.4.	<i>Вміти</i> обґрунтовувати засоби і механізми модернізації політичної системи України відповідно до принципів європейської інтеграції	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, модульна контрольна робота</i>	5%
3.1.	Опанувати наукову термінологію, що застосовується в аналітичних дослідженнях та дискурсивних практиках	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, модульна контрольна робота</i>	10%
3.2.	Налагоджувати контакти з дослідниками політико-правових аспектів модернізації політичних систем	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, модульна контрольна робота</i>	5%
3.3.	Встановлювати зв'язки із суб'єктами практичного реформування інститутів і механізмів політичної системи України	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, модульна контрольна робота</i>	5%
3.4.	Осмишлювати зарубіжний досвід модернізації політичних систем перехідного типу на основі участі в міжнародних наукових форумах	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, модульна контрольна робота</i>	5%
4.1.	Постійно підтверджувати можливості генерувати нові ідеї, формувати концептуальні підходи щодо вдосконалення існуючих теоретичних моделей і практики політичної модернізації	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, модульна контрольна робота</i>	10%

4.2.	Здатність застосовувати новітні інформаційні та комунікаційні технології у з'ясуванні стану і напрямів розвитку політичної системи України	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Доповіді та наукові роботи, модульна контрольна робота	5%
4.3.	Демонструвати спроможності проведення самостійних досліджень на основі поєднання загальнонаукових та спеціальних методів	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Доповіді та наукові роботи, модульна контрольна робота	5%
4.4.	Здатність розробляти та втілювати наукові проекти з урахуванням стратегічних завдань модернізації політичної системи України	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Доповіді та наукові роботи, модульна контрольна робота	5%

7. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3	3.4	4.1	4.2	4.3	4.4
Програмні результати навчання (назва)																
ПРН-1 Знати основні теоретичні та концептуальні підходи щодо розуміння права та держави, демонструючи системний науковий світогляд та правовий кругозір.	+	+	+	+												
ПРН-2 Вміти застосовувати нові цілісні знання у науково-дослідній та практичній діяльності.					+	+	+	+								
ПРН-3 Вміти формулювати переконливі аргументи на підтвердження наукових гіпотез.					+	+	+	+								
ПРН-4 Уміння з нових дослідницьких позицій формулювати загальну методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки, суспільно-політичного, економічного життя, національної чи світової духовної культури.					+	+	+	+							+	
ПРН-5 Критично оцінювати нові тенденції розвитку науки (фахової галузі), оцінювати їх потенціал, та генерувати нові ідеї.												+	+			
ПРН-6 Вміти застосовувати концептуально-методологічні знання про сутність природних і суспільних явищ для аналізу проблем в тій чи іншій галузі науки.					+	+	+	+								
ПРН-7 Вміти генерувати нові наукові ідеї, визначати основні проблеми вітчизняного та міжнародного законодавства, формулювати мету та завдання власного наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності.					+	+	+	+				+	+		+	+
ПРН-8 Здатність презентувати українською мовою як усно, так і письмово, результати власного наукового дослідження на основі знання мовних норм і мовної організації наукових текстів.									+							

ПРН-9 Здатність вільно вести іноземною мовою професійний діалог з науковою спільнотою в певній галузі наукової та /або професійної діяльності, здійснювати презентацію свого власного наукового дослідження на міжнародних наукових конференціях, семінарах.									+					+								
ПРН-10 Уміння кваліфіковано відобразити результати наукових досліджень у наукових статтях та тезах, опублікованих як у фахових вітчизняних виданнях, так і у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз.					+	+	+	+	+										+			
ПРН-11 Вміти самостійно формувати робочі гіпотези досліджуваної проблеми, які мають розширювати і поглиблювати стан наукових досліджень в обраній сфері.															+			+	+			
ПРН-12 Здатність використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, обміні інформацією, зборі, аналізі, обробці, інтерпретації джерел; оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, встановлювати їх інформаційну цінність шляхом порівняльного аналізу з іншими джерелами.					+	+			+		+	+	+					+				
ПРН-13 Дотримуватися основних норм, прийятих науковою спільнотою, з урахуванням міжнародного досвіду спілкування; здійснювати особистісний вибір у морально-ціннісних ситуаціях, що виникають у професійній сфері діяльності.					+	+			+	+	+	+	+									
ПРН-14 Володіти методами діагностики рівня компетентності (навченості, вихованості, ціннісної позиції) студентів; методами й методиками моніторингу якості знань студентів для аналізу освітнього процесу, його корекції та зміни.					+	+	+	+														
ПРН-15 Здатність до постійного самовдосконалення та саморозвитку.									+									+	+	+	+	+

8. Форми оцінювання аспірантів

Система оцінювання знань аспірантів з кожної дисципліни включає поточний (у випадку визначення лише одного модуля), модульний та семестровий контроль знань, оцінювання результатів практики.

- *Поточний контроль* здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять.
- *Модульний контроль* проводиться з урахуванням даних поточного контролю за відповідний модуль і має на меті оцінку результатів знань аспіранта після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.
- *Семестровий контроль* проводиться у формі екзамену чи заліку, визначених робочим навчальним планом у терміни, передбачені графіком навчального процесу.

На початку вивчення відповідної дисципліни аспіранта повідомляють про наявність робочої навчальної програми, про кількість змістових модулів, зміст, форми проведення поточного (модульного) контролю та критерії їх оцінювання. При поточному контролі *оцінці підлягають*: рівень знань, умінь і навичок аспірантів, продемонстрований у відповідях і виступах; активність при обговоренні питань; результати виконання тестів тощо (максимальний бал -60).

Аспірант, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю (не склав ЗМ), має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання. Аспіранту, який не набрав прохідного мінімуму, за дозволом викладача, надається можливість здачі пройденого матеріалу для отримання необхідної кількості балів з поточного контролю шляхом виконання спеціальних тестів/контрольної роботи підвищеної складності, за виконання яких можна набрати до 40 балів. У випадку проведення поточного контролю комісією складність тестових чи контрольних завдань може бути підвищена і оцінюється до 50 балів.

Аспірант не допускається до складання заліку, якщо кількість балів, одержаних за змістові модулі (поточний контроль) упродовж семестру разом з максимально можливою кількістю балів, набраних на екзамені (заліку), в сумі не перевищуватиме 49 балів. Семестровий контроль у формі *заліку* - підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100

балів) визначається з урахуванням балів отриманих під час заліку (максимальний бал - 40) та балів, отриманих за змістовні модулі (загальна сума балів, яку набрав аспірант за семестр). У відомості обліку успішності з навчальної дисципліни проставляються зведені дані за 100-бальною шкалою, за національною шкалою („зараховано”, „не зараховано”) та за шкалою ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F).

Таблиця відповідності шкали оцінювання

Оцінка за 100-бальною шкалою Інституту	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення
90 – 100	відмінно	A	Аспірант повністю оволодів програмою навчальної дисципліни, вільно оперує категоріальним апаратом; дає послідовні, чіткі і логічно побудовані відповіді на основні та додаткові питання; демонструє обізнаність з усіма поняттями, фактами, термінами; аргументовано використовує їх, уміє застосовувати матеріал для винесення власних суджень.
80 – 89	добре	B	Аспірант достатньо повно оволодів програмою навчальної дисципліни, проте у відповідях допускає несуттєві неточності; з незначними помилками демонструє розуміння основоположних теорій і фактів та вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між ними; вільно оперує понятійним апаратом з несуттєвими неточностями.
65 – 79		C	Аспірант в цілому оволодів програмою навчальної дисципліни, проте при викладенні деяких питань (усно чи письмово) не вистачає достатньої глибини аргументації при оцінці наукових фактів, процесів, явищ, подій; оперує понятійним апаратом, допускаючи окремі неточності.
55 – 64	задовільно	D	Аспірант не в повному обсязі оволодів програмою навчальної дисципліни; матеріал викладає без глибокого осмислення, аналізу, порівняння та узагальнення. Фрагментарно, поверхнево (без аргументації та обґрунтування) викладає матеріал при усних або письмових відповідях.
50 – 54		E	Аспірант показує мінімально достатній рівень знань з дисципліни. У відповідях (усних чи письмових) допускає суттєві помилки та не може критично оцінити наукові факти, явища, події.
35 – 49	незадовільно	FX	Аспірант не володіє програмою навчальної дисципліни; дає неправильну або поверхневу відповідь, яка свідчить про неусвідомленість і нерозуміння поставленого завдання.
1 – 34	неприйнятно	F	Аспірант показує неприйнятний рівень володіння програмою навчальної дисципліни.

Екзамен і залік вважається не зданими, якщо сумарна кількість балів з дисципліни не перевищує 49 балів.

- підсумкове оцінювання: залік

	ЗМ1	ЗМ 2	залік	Підсумкова оцінка
Максимум	30	30	40	100

9. Структура навчальної дисципліни.

Тематичний план лекцій, семінарських занять та самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин		
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1.			
Тема 1. Модернізація політичної системи: наукові підходи зарубіжних та українських вчених	2		2
Тема 2. Характеристика модернізації політичної системи незалежної України	2	2	
Тема 3. Концепції й моделі взаємодії політики і права, необхідні для успішної модернізації	2	2	2
Модульна контрольна робота 1			2
<i>Всього</i>	6	4	6
Змістовий модуль 2.			
Тема 4. Значення виборчої системи для модернізації політичної системи в Україні	2		
Тема 5. Роль держави у забезпеченні потреб та інтересів суспільства	2	2	2
Тема 6. Правові форми участі громадян в управлінні суспільними справами	2	2	
Модульна контрольна робота 2			2
<i>Всього</i>	6	4	4
<i>Разом</i>	12	8	10

ПЛАН ЛЕКЦІЙ, СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ АСПІРАНТІВ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1. Модернізація політичної системи: наукові підходи зарубіжних та українських вчених (4 год)

Лекція 1. (2 год.)

1. Сучасні підходи до розуміння поняття «політична система», основні складові політичної системи.
2. Виникнення і розвиток теорії модернізації.
3. Зміст і основні характеристики політичної модернізації.

Питання для самостійної роботи (2 год.)

1. Еволюція поняття «модернізація» від вузького до широкого тлумачення.
2. Стадії модернізаційного процесу у працях зарубіжних та українських вчених

Тема 2. Характеристика модернізації політичної системи незалежної України (6 год)

Лекція 2. (2 год.)

1. Українські вчені про процес модернізації політичної системи в Україні.
2. Основні проблеми політичної модернізації в Україні.

Семінарське заняття 2. (2 год.)

1. Причини навздогінної модернізації в Україні.
2. Чинники, які впливають на процес модернізації в Україні.
3. Суб'єкти, що визначають напрями модернізації в Україні.

Питання для самостійної роботи (2 год.)

1. Параметри функціональності/дисфункціональності політичної системи.
2. Кризовий синдром модернізації та механізми його подолання в Україні.

Тема 3. Концепції й моделі взаємодії політики і права, необхідні для успішної модернізації. (6 год)

Лекція 3. (2 год.)

1. Раціональна і розвиваюча концепції створення права (Е. Кустра).
2. Патерналістська, легалістична та суспільна моделі створення права (С. Вронковська).
3. Основні етапи моделі процесу створення права (Л. Лещинський).

Семінарське заняття 3. (2 год.)

1. Політика як мистецтво управління державою.
2. Право як чинник утвердження справедливості в суспільстві.
3. Спільна мета, функції та завдання політики і права.

Питання для самостійної роботи (2 год.)

1. Теоретичні аспекти взаємодії політики і права (О. Скрипнюк, І. Кресіна, В. Горбатенко).
2. Практика взаємодії політики і права (Ю. Шемшученко, О. Ющик, О. Теплюк, О. Мережко).

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 1.

1. Наукові підходи до визначення поняття «політична система».
2. Види політичних систем.
3. Основні ознаки відкритих і закритих політичних систем.
4. Основні функції політичної системи.
5. Структура політичної системи.
6. Інститути політичної системи.
7. Особливості функціонування політичних систем в умовах трансформації.
8. Параметри функціональності/дисфункціональності політичної системи.
9. Виникнення теорії модернізації.
10. Основні етапи розвитку теорії модернізації.
11. Поняття «модернізація політичної системи» у працях зарубіжних вчених.
12. Поняття «модернізація політичної системи» у працях українських вчених.
13. Політична модернізація: основні параметри
14. Органічна модернізація.
15. Неорганічна модернізація.
16. Кризовий синдром модернізації.
17. Стадії політичної модернізації в Україні.
18. Суб'єкти, що визначають напрями модернізації в Україні.
19. Основні причини кризового синдрому модернізації в Україні.
20. Роль політики і права в процесі модернізації політичної системи.
21. Політика як мистецтво управління державою.
22. Право як чинник утвердження справедливості в суспільстві.
23. Раціональна і розвиваюча концепції створення права (Е. Кустра)
24. Переваги і недоліки розвиваючої концепції створення права.
25. Патерналістська, легалістична та суспільна моделі створення права (С. Вронковська).
26. Основні складові суспільної моделі створення права.
27. Основні етапи моделі процесу створення права (Л. Лещинський).
28. Теоретичні аспекти взаємодії політики і права (О. Скрипнюк, І. Кресіна, В. Горбатенко).
29. Практика взаємодії політики і права (Ю. Шемшученко, О. Ющик, О. Теплюк, О. Мережко).
30. Політичні і правові засоби подолання кризового синдрому модернізації в Україні.

ЗАВДАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ 1.

1. Проаналізуйте відомі наукові підходи до визначення поняття «політична система».
2. Перерахуйте основні ознаки відкритих і закритих політичних систем.
3. Визначте особливості функціонування політичних систем в умовах трансформації.
4. Складіть бібліографічну довідку по обраній темі:
 - а) поняття «модернізація політичної системи» у працях зарубіжних вчених: наукові підходи»;
 - б) поняття «модернізація політичної системи» у працях українських вчених: наукові підходи».
5. Охарактеризуйте стадії політичної модернізації в Україні.
6. Проаналізуйте основні причини кризового синдрому модернізації в Україні.

7. Обґрунтуйте роль політики і права в процесі модернізації політичної системи.
8. Назвіть переваги і недоліки розвиваючої концепції створення права.
9. Охарактеризуйте основні складові суспільної моделі створення права.
10. Визначте політичні і правові засоби подолання кризового синдрому модернізації в Україні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ (14 год.)

Тема 4. Значення виборчої системи для модернізації політичної системи в Україні (2 год)
Лекція 4. (2 год.)

1. Взаємозв'язок виборчих систем та етапів розвитку партійної системи в Україні (кількісні показники).
2. Форми діяльності політичних партій в українському парламенті, зумовлені типом виборчої системи та формою правління.
3. Вплив політичних партій на створення виборчого законодавства та вибір виборчої системи.

Тема 5. Роль держави у забезпеченні потреб та інтересів суспільства (6 год)
Лекція 5. (2 год.)

1. Розуміння держави в ХХІ столітті.
2. Функції держави відповідно до українського законодавства

Семінарське заняття 5. (2 год.)

1. Рівень виконання державою обов'язків щодо громадян.
2. Концептуальні засади реформування органів влади у напрямі забезпечення потреб та інтересів людини в Україні.

Питання для самостійної роботи (2 год.)

1. Особливості функціонування держав, які входять до Європейського Союзу
2. Особливості функціонування держав, на територіях яких відбуваються збройні конфлікти.

Тема 6. Правові форми участі громадян в управлінні суспільними справами (6 год)
Лекція 6. (2 год.)

1. Політико-правові механізми сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні.
2. Правові акти, що закріплюють право громадян брати участь в управлінні суспільними справами.

Семінарське заняття 6. (2 год.)

1. Інститут звернення в Україні
2. Інститут електронних петицій
3. Доступ до публічної інформації

Питання для самостійної роботи (2 год.)

1. Характеристика громадянського суспільства в Україні
2. Політико-правові механізми співпраці влади і громадянського суспільства.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 2.

1. Розуміння держави в ХХІ столітті.
2. Функції держави відповідно до українського законодавства
3. Рівень виконання державою обов'язків щодо громадян.
4. Концептуальні засади реформування органів влади у напрямі забезпечення потреб та інтересів людини в Україні.
5. Особливості функціонування держав, які входять до Європейського Союзу
6. Особливості функціонування держав, на територіях яких відбуваються збройні конфлікти.
7. Механізми реалізації Конституції України щодо права громадян брати участь в управлінні суспільними справами.
8. Стан виконання законів України – «Про звернення громадян», «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації».
9. Політико-правові механізми сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні.
10. Правові акти, що закріплюють право громадян брати участь в управлінні суспільними справами.
11. Консультації з громадськістю.
12. Консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи Кабінету Міністрів України.
13. Громадські ради при органах виконавчої влади.
14. Виконання законів публічною владою в Україні.
15. Інститут звернення в Україні
16. Інститут електронних петицій

17. Значення електронних петицій для управління суспільними справами.
18. Доступ до публічної інформації
19. Переваги і недоліки у діяльності органів влади щодо реагування на звернення громадян.
20. Характеристика громадянського суспільства в Україні.
21. Суб'єкти громадянського суспільства.
22. Політичні партії як потенційні представники законних інтересів громадян.
23. Ступінь участі українських громадян у створенні правових актів.
24. Геополітичні чинники у створенні українського законодавства.
25. Політико-правові механізми співпраці влади і громадянського суспільства.
26. Модель взаємодії органів державної влади і громадян, необхідна для ефективного розвитку України.
27. Взаємозв'язок виборчих систем та етапів розвитку партійної системи в Україні (кількісні показники).
28. Форми діяльності політичних партій в українському парламенті, зумовлені типом виборчої системи та формою правління.
29. Вплив політичних партій на створення виборчого законодавства та вибір виборчої системи.
30. Основні види виборчих систем з точки зору можливості змінити якість публічної влади в Україні.

ЗАВДАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ 2.

1. Прокоментуйте наявні механізми реалізації Конституції України та запропонуйте нові щодо права громадян брати участь в управлінні суспільними справами.
2. Визначте норми одного із законів на вибір – Закон України «Про звернення громадян», «Про інформацію» чи «Про доступ до публічної інформації», які на Вашу думку найкраще виконуються в українському суспільстві.
3. Проаналізуйте виконання законів (на вибір) публічною владою в Україні.
4. Назвіть основні переваги і недоліки у діяльності органів влади щодо реагування на звернення громадян.
5. Визначте значення електронних петицій для управління суспільними справами.
6. Визначте ступінь участі українських громадян у створенні правових актів.
7. Обґрунтуйте, яка концепція створення права – раціональна чи розвиваюча переважає в Україні.
8. Визначте геополітичні чинники у створенні українського законодавства.
9. Чи здатна на Вашу думку виборча система змінити якість публічної влади? Проаналізуйте з цієї точки зору основні види виборчих систем.
10. Опишіть модель взаємодії органів державної влади і громадян, яка необхідна для ефективного розвитку України.

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

- Горбатенко В. П. Стратегія модернізації суспільства: Україна і світ на зламі тисячоліть: монографія. Київ: Видавничий центр «Академія», 1999. 240 с.
- Дмитренко М. А. Політична система України: розвиток в умовах глобалізації та інформаційної революції. Київ: Знання України, 2008. 656 с.
- Зеленько Г. І. «Навздогінна модернізація»: досвід Польщі та України: монографія. Київ: Критика, 2003. 215 с.
- Європейська інтеграція України: політико-правові проблеми / за ред. В. П. Горбатенка: монографія. Київ: ТОВ «Видавництво «Юридична думка»» 2005. 332 с.
- Кукуруз О. В. Взаємодія політики і права у процесі суспільної трансформації в Україні та Республіці Польща: монографія. Київ: «ФОР-Подолін І. В.», 2020. 368 с.
- Кутуев П. В. Концепції розвитку та модернізації в соціологічному дискурсі: еволюція дослідницьких програм. Київ: Сталь, 2005. 500 с.
- Михальченко Н. И. Украинское общество: трансформация, модернизация или лимитроф Европы? Киев: Ин-т социологии НАНУ. 2001. 440 с.
- Особливості суспільно-політичної модернізації країн пострадянського простору: монографія / за ред. канд. політ. наук, доцента А. Г. Бульвінського, ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». Київ: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. 288 с.
- Паламарчук М. О. Виклики модернізації в Україні: політичні аспекти: монографія. Київ: НІСД, 2014. 152 с.
- Політична історія України. ХХ століття: у 6 т. / О. М. Майборода, Ю. І. Шаповал, О. В. Гарань та ін.; редкол.: І. Ф. Курас (голова) та ін. Київ: Генеза, 2002–2003. Т. 6: Від тоталітаризму до демократії (1945–2002) / 2003. 696 с.
- Політична система для України: історичний досвід і виклики сучасності / О. Г. Гаркуша, С. О. Біла, В. Ф. Верстюк та ін.; гол. ред. В. М. Литвин. Київ: Ніка-Центр, 2008. 988 с.
- Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії: монографія / за заг. ред. д. і. н., проф. А. І. Кудряченка. Київ: НІСД, 2007. 396 с.
- Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку / Редкол.: Ф. М. Рудич (голова) та ін. Київ: Парламентське видавництво, 2002. 327 с.
- Політична система та інститути громадянського суспільства в сучасній Україні: навч. посібник / Ф. М. Рудич, Р. В. Балабан, Ю. С. Ганжуров та ін. Київ: Либідь, 2008. 440 с.
- Політична система України: проблеми становлення і розвитку: монографія / В. С. Великочій, М. А. Генік, Г. О. Дичківська та ін.; за ред. В. І. Кафарського. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 456 с.
- Політичні структури і процеси в сучасній Україні: політологічний аналіз / Редкол.: Ф. М. Рудич (голова) та ін. Київ: Наукова думка, 1995. 266 с.
- Пояркова Т. К. Кризовий синдром модернізації незалежної України: причини виникнення та засоби подолання: монографія. Суми: Університетська книга, 2015. 351 с.
- Правова політологія: проблеми концептуалізації та інституціоналізації: монографія / за ред. І. О. Кресіної. Київ: Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2019. 288 с.
- Правові основи розвитку сучасних політичних систем: досвід та перспективи: монографія / Скрипнюк О. В. та ін.; передм. Ю. С. Шемученка та Г. О. Василевича. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2013. 290 с.
- Проблеми модернізації політичних систем сучасності: монографія / М. І. Панов (кер. авт. кол.); за заг. ред. Л. М. Герасіної, О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2008. 320 с.
- Романюк А. С. Еволюція політичних інститутів. Коли і за яких обставин сформувалися політичні інститути?: навч. посібник. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 184 с.
- Романюк А. С. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституціональний вимір. Львів: Тріада плюс, 2004. 392 с.

- Стойко О. М. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2016. 416 с.
- Хорішко Л. С. Інституціоналізація еліти в процесах модернізації політичних систем: монографія. Запоріжжя: КСК-Альянс, 2018. 400 с.
- Apter D. The Politics of Modernization. Chicago, London: University of Chicago Press, 1965. 481 p.
- Blokland H. Modernization and Its Political Consequences: Weber, Mannheim, and Schumpeter / trans. N. S. Van Weesep. Yale University Press; Reprint edition. 2013. 278 p.
- Easton D. The Political System: An Inquiry into the State of Political Science. 1953: Alfred A. Knopf, N.Y.; 2nd ed. 1971, 1981.
- Eisenstadt S. N. Modernization: protest and change. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, 1966. 165 p.
- Inglehart R., Welzel C. Modernization, Cultural Change, and Democracy: The Human Development Sequence. New York: Cambridge University Press, 2005. 333 p.
- Przeworski A., Limongi F. Modernization: Theories and Facts. *World Politics*. 1997. Vol. 49. No 2. P. 155–183.

Додаткові:

- Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах / пер. з англ. Т. Цимбала. Київ: Наш формат, 2020. 448 с.
- Гапоненко В. А. Система інституційних чинників політичної демократизації в Україні: монографія. Київ: КНЕУ, 2020. 311 с.
- Гільбурт А. М. Політична та правова системи суспільства: співвідношення і взаємодія. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 6. С. 26–30.
- Горбатенко В. П. Ціннісні аспекти реформування політичної системи України. *Політичний менеджмент*. 2007. № 3. С. 9–12.
- Державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства: методичні рекомендації / А. О. Красносільська, М. В. Лациба, А. В. Волошина та ін. Київ: Агентство «Україна», 2013. 180 с.
- Долженков О. О. Україна – Білорусь: Досвід політичної трансформації: монографія. Одеса: Астропринт, 2003. 264 с.
- Кукуруз О. В. Взаємозумовленість політичної і правової систем: теоретико-методологічна основа. *Держава і право: зб. наук. праць. Сер.: Політичні науки*. 2019. Вип. 84. С. 14–24.
- Лешанич М. Особливості інституціалізації партійної системи України в умовах гібридного політичного режиму. *Гілея*. 2019. Вип. 147 (№ 8). Ч. 3. Політичні науки. С. 48–53.
- Лясота А. Є. Проблема асинхронності функціонування політичної системи України. *Політикус*. 2020. Випуск 3. С. 52–56.
- Мінаков М. Рамки пострадянської демодернізації. *Критика*. Вересень 2013. URL: <https://krytyka.com/ua/articles/ramky-postradyanskoyi-demodernizatsiyi>
- Пальшков К. В. Визначальні віхи трансформації політичної системи України. *Актуальні проблеми політики*. 2017. Випуск 59. С. 142–148.
- Парлюк В. І. Політичні реформи в Україні: перехід від трансформації до модернізації. *Грані*. 2016. № 1 (129). С. 47–52.
- Смоляннюк В. Ф. Політична система України: джерела стабільності та чинники дестабілізації. *Науково-інформаційний вісник Академії національної безпеки*. 2016. № 3–4. С. 32–43.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- <http://www.niss.gov.ua/articles/416/>
- <http://icps.com.ua/nashi-proekty/aktualni-proekty-mtspd/modernizatsiya-ukrayiny-cherez-hendernu-rivnist-kviten--hruden-2016/>
- <http://modernization.fru.org.ua/ua/>